

KELEMEN RÉKA – ÓRATERV – ORSZÁGOS ANYANYELVTANÍTÁSI VERSENY – SZÓBELI ÉRVELÉS – 2023. ÁPRILIS 21.

A műveltségi terület/kompetenciaterület neve: anyanyelv, kommunikáció

Az óra címe: Szóbeli érvelés – bevezető óra

Az évfolyam: 10–11. évfolyam

Az óra célja és feladata: Az óra feladata, hogy a tanulók átismételjék, összegyűjtsék és bővítsék ismereteiket a szóbeli érvelés témakörében. A bevezető óra célja az érvelés szituációinak az összegyűjtése; a vita és a veszekedés megkülönböztetése; különbségek meghatározása a vélemény, az érv és a rábeszélés között; az érv fogalmának és felépítésének áttekintése és gyakorlása; az érvfajták összegyűjtése és gyakorlása; saját érvek megfogalmazása és kategorizálása. Cél a tanulók kommunikációs, digitális, gondolkodó, önkifejező és társas kompetenciáinak a fejlesztése.

Az óra didaktikai feladata: ismeretbővítés és gyakorlás

Előzetes ismeretek: retorika, gyakorlati szövegalkotás

Tantárgyi kapcsolatok: irodalom, idegen nyelvek

Dátum: 2023. április 21.

Felkészítő tanárok: N. Császi Ildikó, Balla Réka, Kiss Anikó

Felhasznált anyagok:

Kerettanterv a gimnáziumok 9–12. évfolyama számára. Magyar nyelv és irodalom 9–12. évfolyam.

https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_gimn_9_12_evf (2023. április 14.)

Kiss Anikó é. n. Személyes órai jegyzetek.

Magyar nyelv 11. III. Média, nyilvánosság, retorika. https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_11/lecke_03_008 (2023. április 14.)

Dr. Ortutay Katalin é. n. Retorika. Az érvelés, az érvelés beszédhelyzetei és eszközei. <https://mk.uni-pannon.hu/images/projektek/efop-344-16/retorika.pdf> (2023. április 14.)

Pethőné Nagy Csilla 2005. Módszertani kézikönyv. Korona Kiadó. Budapest.

Zentai István 2004. A meggyőzés útjai. Neumann Kht. Budapest. <https://mek.oszk.hu/05000/05034/html/> (2023. április 14.)

(1) Érettségi tételek <https://eretsegitetelek.com/2021/03/az-ervek-fajtai-az-erveles-modszerei-eszkozei/> (2023. április 14.)

(2) Retorika – kommunikáció <http://www.okm.gov.hu/letolt/retorika/disp/20f.htm> (2023. április 14.)

(3) Terdikné Takács Szilvia nyelvi és irodalmi honlapja <http://irodalomora.hu/erveles/> (2023. április 14.)

Idő percben	Tanári tevékenységek	Tanulói tevékenységek	Tanári instrukciók	Didaktikai feladat	Munkaforma	Módszerek	Eszközök
0–1	Köszöntés	Felkészülés a tanóra, ismerkedés	A tanóra során jelentkezéssel jelezzétek, ha szeretnétek hozzászólni az órához, van valamilyen ötletetek, kérdéseitek.	köszöntés	frontális munka	megbeszélés	
2–4	Diasor megnyitása és tanulók kérdezése, beszélgetés/	Az óra címének felírása a füzetbe. Ötletelés, válaszadás a	A mai óránk témája a szóbeli érvelés. Írjátok fel a füzetbe! Mondjatok néhány szituációt, amikor érvelni szoktunk!	ráhangelődés	frontális munka	megbeszélés	PPT, kivetítő, füzet, toll

	ötletgyűjtés vezetése, moderálása	feltett kérdésre, pl.: kirándulásszerve- zés, bírósági tárgyalás során, üzleti megbeszélésen, különböző döntéshelyzetek- ben, testvéri vita során stb. Vita: nyugodt, érvelés, problémameg- oldás, gyakori a moderátor Veszekedés: heves, személyeskedő, érzelemdús	Ha önállóan nem megy a diákoknak, akkor a képek segítségével gyűjtünk néhány szituációt. (1. dia) Mikor szoktunk vitázni/veszekedni? Mi a különbség a vita és a veszekedés között? (2. dia)				
5–9	A diasor léptetése, Learning apps (1. melléklet) megnyitása és kezelése, tanulók kérdése, beszélgetés vezetése.	Válaszok megfogalmazása, feladat megoldása, majd jegyzetelés	Felolvassuk a következő szituációkat, és döntsék el, hogy melyik kategóriába tartozhatnak! Miért? Mit gondoltok mi a különbség a vélemény, a rábeszélés és az érv között? A dia segítségével készítsetek jegyzetet a füzetbe! (3. dia)	jelentésteremtés, ismeretbővítés	frontális munka	munkáltatás, megbeszélés	PPT, kivetítő, Learningapps link: https://learningapps.o rg/watch?v=pdv31ct mc23 füzet, toll
10–12	Tanári magyarázat az érv fogalmáról. (4- 5. dia)	Értő figyelem, esetleges kérdések megfogalmazása, jegyzetelés	Mit nevezünk érvnek? (4–5. dia)	ismeretbővítés	frontális munka	tanári magyarázat, megbeszélés	PPT, kivetítő, füzet, toll
13–14	Feladat ismertetése, az összefoglalás kiosztása (3.	Feladat megoldása	Írjatok bizonyítékokat a dián látható állításokhoz!	gyakorlás	írásbeli egyéni vagy páros munka szituációtól függően	feladatmegoldás	PPT, kivetítő, füzet, toll, kiosztmány

	<i>melléklet</i>), feladatot végző diákok megfigyelése, segítése szükség esetén						
14–16	Feladat ellenőrzése	Feladatok ellenőrzése. Feladat és válaszlehetőségekre példák: 2. <i>melléklet</i>	Hogyan fejeztétek be az első mondatot? Stb.	ellenőrzés	frontális munka	megbeszélés	PPT, kivetítő, füzet, toll
17–22	Az érvfajták összegyűjtésének moderálása	Értő figyelem, ötletelés, esetleges kérdések megfogalmazása	A szófelhő és korábbi ismereteitek segítségével gyűjtsétek össze, milyen érvfajákat használhatunk egy érvelés során! Most, hogy összeszedtük a főbb érveket, fordítsátok meg a kiosztott papírt! Itt láthatjátok az összes érvfajtát, amelyekről beszéltünk. Ezt a papírt ragasszátok be a füzetetekbe, és memorizáljátok, mert szükségetek lesz erre a továbbiakban. Fontos megjegyezni, hogy ezek az érvfajták nem fekete-fehérek, így nem különíthetőek el élesen.	ismeretbővítés, a korábban tanultak felelevenítése	frontális munka	megbeszélés	PPT, kivetítő, kiosztmány
23–32	Az érvfajták gyakorlása Kahoot! (4. <i>melléklet</i>) feladattal. A játék vezetése, koordinálása. Az állítások felolvasása, a verseny	Telefonjaik segítségével megoldják a feladatot	Kahoot! játék során gyakoroljuk az érvek fajtáit! Vegyétek elő a telefonotokat, nyissátok meg a Kahoot! oldalát, és írjátok be a kivetített kódot! Válasszatok egy nevet magatoknak, és azzal jelezzétek, hogy készen álltok, hogy csendben megpróbáljátok felvenni a szemkontaktust velem!	gyakorlás	frontális munka	munkáltatás, aktivizálás	Kahoot!, internet, kivetítő, diákok telefonjai

	kommentálása, a pódiumra kerülők felfedése és megtapsoltatása						
33–38	Az állítások kiosztása, a páros munka segítése	Feladatok megoldása	<p>A három padsornak három különböző témát adok véletlenszerűen.</p> <p>Az első padsor az első állítást, a második a másodikat, a harmadik a harmadikat oldja meg. A padosorokat kettéválasztom, így a terem első fele az állítás mellett érvel, míg a padosorokban hátul ülőknek az állításukat kell megcáfolniuk.</p> <p>Gyűjtsetek minél több érvet az állítás mellett és ellen is! Készítsetek „T” táblázatot a feladat megoldása során!</p> <p>Ha sok időnk marad: Figyeljétek meg, melyik érvfajta-hoz sorolhatók az érveitek!</p>	gyakorlás, aktivizálás	páros vagy csoportmunka a diákoktól függően	feladatmegoldás	füzet, toll, PPT, kivetítő
39–43	A páros vagy csoportmunka ellenőrzése, egy-egy érv meghallgatása	Összegyűjtött érvek bemutatása, egymás meghallgatása	Páros vagy csoportmunka ellenőrzése, érvfajta-gyakorlása	ellenőrzés, gyakorlás	frontális munka	megbeszélés	füzet, toll
44–45	Beszélgetés moderálása Végezetül kisötőssel értékelem az órai	Az órán elhangzottak összegyűjtése, majd értékelés	<p>Gyűjtjük össze, miről volt szó a mai órán!</p> <p>Mondjatok véleményt az óráról! A kezetek segítségével válaszoljatok a kérdésekre! Legpozitívabb válasz: emeld fel a kezed,</p>	reflexió, ismétlés	frontális munka	megbeszélés	

	munkájukat, és megköszönöm a figyelmüket		<p>amennyire csak tudod! Legnegatívabb válasz: tedd a kezed magad mellé! A két véglet között is elhelyezheted a kezed.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanultál-e valami újat az órán? – Hogyan érezted magad az órán? <p>Szituációtól függően: egy nagy tapssal lezárjuk az órát.</p>			
--	--	--	---	--	--	--

Mellékletek

1. melléklet – Learning apps feladat megoldásai:

„Minden vásárlásnál maximálisan elégedett voltam. Gyors, korrekt, jó áru.” – Vélemény

„Igazából jót nevettem, főleg amellett, hogy a kereskedelmi adók által programszerűen beütemezett karácsonyi vetítések hazánkban már-már közhelyessé tették ezt az alapvetően nem rossz filmet. Amcsiknak tojáslikőr, nekünk reszkesetek betörők.” – Vélemény

„Ha jól tudom, a sárkányok mozgáskultúráját (mármint amikor a földön mozognak) a filmben macskákról mintázták.” – Érv

„Egy jó könyv sokkal értékesebb ajándék lehet, mint egy színházjegy, hiszen a színházzal csak egyszeri élményt szereztünk, igazodnunk kell a kapott időponthoz, a könyv viszont bármikor élményt jelenthet számunkra, és bármikor a kezünkbe vehetjük.” - Érv

„Anyaaa, kérlek vedd meg nekem ezt az új rúzszt. Még nincs ilyen színű rúzsom, vízálló és tartós is. Megéri az árát, hidd el. Kérlek, kérlek, kérlek!” – Rábeszélés

„Nem szeretnék szabadtéri esküvőt. Sok lenne a bogár, amilyen szerencsések vagyunk, biztos esne is aznap... Egy beltéri, hangulatos, szépen feldíszített terem sokkal jobb lenne, amúgy is mindennek úgy kell lennie, ahogy a menyasszony akarja.” – Rábeszélés

2. melléklet – Egyéni vagy páros feladat megoldási lehetőségei:

1. A pókok hasznosak, mert... pl. összeszedik a szúnyogokat.
2. A bicikli környezetkímélőbb, mint az autó, mert... pl. nem bocsát ki káros gázokat.
3. Ez egy jobb évszázad, mint az előző... pl. mert nincsenek hazánkban háborúk.
4. Jobban szeretem a mozit, mint a színházat, mert... pl. lehet előadás közben is enni.
5. Szeretek / nem szeretek olvasni, mert... pl. kikapcsolódást jelent.

3. melléklet – Összefoglaló:

Az érvek leggyakoribb fajtái:

1. Bizonyítékon alapuló érv (adatok, tények, beszámolók, tekintélyre való hivatkozás, tárgyi dolgok)
 - pl. Az otthoni balesetek 58%-a esésből származik, ezért is fontos, hogy figyelmesen közlekedjünk a lakásunkban.
2. Valószínűségeen alapuló érv: feltételezzük, hogy ha...
 - pl. Ha piros az ég alja, fújni fog a szél.

3. Ok-okozati összefüggésen alapuló érv
 - pl. Ádám és Éva ettek a tiltott gyümölcsből, ezért meg kellett halniuk.
4. Következményből levezetett érv
 - pl. Mindenki kacagásban tört ki → az előadó nyilván valami vicceset mondott.
5. Meghatározásból levezetett érv (definíció alkalmazása)
 - pl. *A magyarokhoz* c. vers óda, hiszen az óda magasztos tárgyú, emelkedett, ünnepélyes hangvételű költemény.
6. Általánosításon alapuló érv
 - pl. Minden ember a boldogságra vágyik. Nem csoda, ha te is erre törekszel.
7. Összehasonlításon/hasonlóságon alapuló érv, példa
 - pl. Tudom, milyen nehéz neked most, ugyanez történt velem tavaly.
8. Körülményekből levezethető érv
 - pl. Gyermekkorában elhanyagolták, nem kapott sem figyelmet, sem törődést.
9. Ellentétben alapuló érv
 - pl. Az egészséges táplálkozás és rendszeres sportolás kiegyensúlyozottá, munkabíróvá tesz, és ebből következik, hogy az egészségtelen táplálkozás és mozgáshiány rossz hatással van kedélyállapotunkra és munkavégzésünkre.

4. melléklet – Kahoot! megoldásai:

1. A barátság olyan, mint a gyümölcsfa, állandóan gondozni, ápolni kell. – Összehasonlításon alapuló érv
2. Egy felmérés szerint a családok 60%-a szívesebben nyaral belföldön. – Bizonyítékon alapuló érv
3. Nem tudtam visszavinni a lejárt könyvem a könyvtárba, mivel tegnap zárva volt. – Ok-okozati összefüggésen alapuló érv
4. Ez egy egyenlő szárú trapéz, mert van két párhuzamos oldala, amelyek ugyanakkorák, és az alapon fekvő szögei egyenlők. – Meghatározásból levezett érv
5. Amál szerintem beteg, mert két napja nem jött suliba. – Valószínűségeen alapuló érv
6. Sajnos nem lehettem ott az előadáson. Az unokahúgaimra kellett vigyáznom tegnap. – Ok-okozati összefüggésen alapuló érv
7. Ha mindenki eltesz egy cukrot, én is eltehetem, nem? – Általánosításon alapuló érv
8. Felsővezeték-szakadás miatt a vonatok helyett pótlóbuszok közlekednek. Megértésüket köszönjük. – Körülményekből levezetett érv
9. Egészségesnek lenni jó. Amikor betegek vagyunk, rossz a közérzetünk. – Ellentétben alapuló érv

5. melléklet – PPT diái

1. dia

Szóbeli érvelés

Mikor szoktunk érvelni?

2. dia

Mikor szoktunk vitázni/ veszekedni?

Miben különbözik a veszekedés és a vita?

3. dia

Vélemény: elmondjuk, mit gondolunk; nem akarjuk meggyőzni a másikat

Rábeszélés: elmondjuk a véleményünket; meg akarunk győzni valakit; cselekedet végrehajtását akarjuk

Érv: elmondjuk, mit gondolunk; el is akarjuk fogadtatni

<https://learningapps.org/watch?v=pdv31ctmc23>

4. dia

Érv: Egy megállapítás, amellyel véleményünket bizonyítjuk.

Felépítése:

Tétel:

- A véleményünk, álláspontunk.

Bizonyíték:

- Amivel alátámasztjuk az állításunkat.

5. dia

Példa:

6. dia

Írjatok bizonyítékokat a következő állításokhoz:

A pókok hasznosak, mert...

A bicikli környezetkímélőbb, mint az autó, mert...

Ez egy jobb évszázad, mint az előző...

Jobban szeretem a mozit, mint a színházat, mert...

Szeretek/nem szeretek olvasni, mert...

7. dia

8. dia

Az érvek
fajtái:

- Bizonyítékon alapuló érv
- Valószínűségen alapuló érv
- Ok-okozati összefüggésen alapuló érv
- Következményből levezetett érv
- Meghatározásból levezetett érv
- Általánosításon alapuló érv
- Hasonlóságon alapuló érv, példa
- Körülményekből levezethető érv
- Ellentétben alapuló érv

9. dia
Állítások 1. lehetőség:

1. A gyerekeknek meg kellene engedni, hogy maguk választhassák meg, mit akarnak az iskolában tanulni.

2. Legyenek fizetősek a nemzeti parkok hazánkban.

3. Kisvárosban élni jobb.

10. dia
Állítások 2. lehetőség:

1. A bűnözés visszaszorítására növelni kellene a büntetések mértékét.

2. Kisvárosban élni jobb.

3. A vegetarianizmus árt az egészségnek, az ember mindenevő lény.

11. dia
Állítások 3. lehetőség:

1. A karácsonyi ajándékozás szép szokásból idegesítő, pazarló kényszerré vált.

2. Mindig meg kell mondani azt, amit gondolok.

3. Nincs szükség személyes találkozókra egy jól működő barátsághoz.